WASHINGTON D C

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 224. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 27-го ВЕРЕСНЯ 1949. No. 224. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 27, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки П'ЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 / 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ПОНАД 13 БІЛІОНІВ ВИДАЛА АМЕРИКА НА ЧУЖИННУ ДОПОМОГУ

Вашингтон, 25 вересня. — Департамент торгівлі виявляє, що американська допомога для чужинних держав чи то в формі дарів чи підмог в минулому скарбовому році досягла суми $5,169,000,000. Фіскальний рік покінчився 30 червня. Видатки за минулий рік подвоїлися в порівнянні з попереднім роком, а в чотирьох повоєнних роках вони винесли $13,260,000,000. З цих дарів та підмог дістали колишні ворожі країни, тобто Німеччина, Італія й Японія одну третину. Крім дарів і підмог видала Америка ще понад 10 біліонів на позички для закордонних країн. Позички мають бути звернені впродовж кількох років. Разом позички й дари досягнули висоти $23,340,000,000. Тут уже враховані фонди, призначені на Плян Маршла.

ПЕРЕГОВОРИ В СТАЛЕВІЙ ІНДУСТРІЇ ХИТАЮТЬСЯ.

Переговори в сталевім промислі над наладнанням старечих пенсій для робітників не осягають докищо бажаного успіху і заходить небезпека, що мільйон робітників в сталевих підприємствах вийдуть на страйк у пятницю. Коли б прийшло до страйку, тоді може прийти в цілій країні до робітничої крізи. Уже тепер страйкує 480,000 копальників мягкого вугілля під гаслом „Ані одного дня праці в тижні!" Крім того залізничі підприємства відставили від роботи тисячі робітників тому, що нема транспортів мякого вугілля. Теж півтретя тисяча сталевих робітників в околиці Питсбурга вийшли на страйк самочинно, без доручення юнії.

ОБОРОНА КОМУНІСТІВ ПОКІНЧИЛА ПЕРЕСЛУХАННЯ СВІДКІВ.

Ню Йорк. — У пятницю 23 вересня адвокати членів американського комуністичного Політбюра покінчили переслухання своїх свідків у суді, а прокуратор зрікся свого права ставлення своїх свідків на збиття доводів прокомуністичних свідків. Суддя Гаролд Р. Медіна, який проводить розправі, заповів, що наступний тиждень буде присвячений на промови оборони й прокуратора, після чого він представить цілість справи судейській присяжній лаві. Надіються, що судейська лава дістане справу в своїх руки 10 жовтня.

ЛЯБОРАТОРІЯ ШТУЧНИХ ВЕЛЕТНІВ У ПРИНСТОН.

Принстон, Н. Дж. — Дім страхіть відкрито при тутешнім університеті. Коли людина увійде до його кімнат, вона переміняється у велетня і боїться сама себе. Одначе це полягає тільки на злуді, бо людина остається нормальною, тільки при помочі закритих дзеркал вона зміняє свою величину. Дім побудовано не для забавки, а для студій над змінами поведінки людей підо впливом злудних видінь.

ХЛОПЕЦЬ, ВИРЯТУВАНИЙ З ПОЖЕЖІ, ЗГИНУВ В ВОГНІ.

Недереленд у стейті Колорадо. — Одинадцятлітний хлопець, Роналд Копл, якого вирятували з горіючого дому, вернувся назад до своєї спальні і там згинув від диму. Його мати, вирятувавши сина, пішла рятувати інших дітей. Хлопець був заспаний і вернувся до своєї кімнати.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАБИРАЮТЬСЯ З ЮНІЙ.

Головні урядовці Конгресу Індустріяльних Організацій висловлюють погляд, що Комуністична партія видала наказ своїм прихильникам в робітничих юніях виступити з теперішніх робітничих організацій і оснувати свої окремі юнії. Згодом вони злучаться в окрему федерацію праці. На це вказують такі признаки: Частина членів в Юнії Учителів у Ню Йорку зажадала виступлення з організації, хоч самий уряд юнії обстоює приналежність до К.І.О.; прокомуністичні юнії почали агітацію за автономію юній приналежних до К.І.О., хоч звичайно прокомуністичні юнії домагаються безумовного послуху своїм урядам; неможливе домагання поставлене юнією Електричних робітників, яка вибрала поновно комуністів до свого уряду. Уряд К.І.О. твердить, що загалом в 11 юніях почався рух за відірвання від головної організації.

ГОЛОВНІ КОМУНІСТИ ЗІ СТОЛИЦІ ПОХОВАЛИСЯ.

Вашингтон. — Комісія неамериканських діянь палати репрезентантів виявляє, що ключеві провідники Комуністичної партії у Вашингтоні поховалися в підпілля і звідти пробують післати своїх прихильників на урядові становища. Комісія виявила це в брошурі, виданій з переслухання провідних комуністів минулого літа. У брошурі сказано, що комуністичні фронти й юнії з-під комуністичної контролі втримують комуністів на бюрових становищах і що комуністи постачають фондів на підривну працю організацій. Осередком комуністичних затій у Вашингтоні є Кооперативна Книгарня, не зважаючи на те, що генеральний прокуратор оприлюднив, що це є підривна установа. Подібні книгарні існують в інших великих містах Америки, тільки під іншими назвами.

АЙЗЕНҐАВЕР ПРО НІҐРІВ.

Ню Йорк. — Ген. Двайт Д. Айзенгавер, предсідник Колумбійського університету, ствердив, що ні одна група людей не виявила так великого поступу в зрозумінні американського громадського життя впродовж 85 років як ніґри. Це сказав Айзенгавер з нагоди відкриття домівки ІМКА в Гарлемі до 10,000 зібраних осіб чорної краски шкіри. Він висловив думку, що демократія коріниться в релігії. Він теж остеріг ніґрів перед різними агітаторами, які обіцюють їм економічну опіку в заміну за зречення особистої волі. Ті агітатори шукають тільки способів для забезпечення собі впливів і сили, сказав ґенерал. Нова домівка ІМКА для ніґрів коштує $275,000 і є присвячена памяти д-ра Пейтона.

ДРУГА ДОБА В ІСТОРІЇ АТОМОВОЇ СИЛИ

Від проголошення у пятницю 23 вересня 1949 р., оповістки Білого Дому, що перед кількома тижнями Росія спричинила вибух атомової сили, появилися найрізнородніші коментарі, а їх подавляюча більшість годиться в погляді, що від тепер починається друга доба історії розвитку атомової сили. Найважливішу замітку висловив голова злученого генерального штабу американських ділянок оборони, ген. Омар Н. Бредлі, кажучи: „Чим спокійніше американське населення сприйме цю новинку, тим краще. Ми передбачували її вже чотири роки й тому нема причини змінювати наші основні оборонні пляни". Подібну замітку сказав колишній голова воєнного штабу, Двайт Д. Айзенгавер:" Я не бачу причини, чому подія, яку ми передбачували цілі роки, має спонукати нас до революційної зміни наших думок або наших діянь". Д-р Артур Комптон, знавець фізики, який був помічним при винаході атомової бомби підчас війни, думає, що Росія може бути приготована до атомової війни щойно впродовж кількох найближчих років. Одначе загальне переконання таке, що Росія прийшла в посідання атомової тайни три роки швидше ніж можна було передбачувати. Приспішення посідання атомової сили Росією приписують з одного боку советському шпигунству в Злучених Державах, з другого боку допомозі німецьких науковців, яких Совети забрали з Німеччини під час і негайно після війни.

Чи Совети мають уже атомову бомбу?

Питання, чи Росія знає тільки тайну, як розбити атом чи може вже має атомову бомбу, є певно вирішене. Секретар стейту Дін Ачесон сказав кореспондентам, що Росія може мати „атомову зброю", а це вказує, що вона вже має бомбу. Советська тел. агенція „Тасс" оприлюднила в неділю, що Росія знає атомову тайну ще від 1947 р. Вашингтонські кола думають, що посідання тайни ще не значить, що Совети мають атомову бомбу. Комісія неамериканських діянь палати репрезентантів виявляє думку, що Росія зискала три до пять років часу на посідання атомової тайни завдяки загальній необережности американців, починаючи від Білого Дому до різних комуністичних попутчиків, які намагалися переслати тайну Советам.

Щодо часу, коли був вибух атомової сили, про який згадав президент Труман у пятницю, то знавці подають дату 14 вересня, а як місце вибуху, згадують Крим. Про спосіб, яким Америка довідалася про вибух, є здогади, що тут не було одного джерела інформацій, а ціла низка засобів, отже обсервації з балонів на Аласці, деякі згадки в советській пресі і безпосередні вісті американської розвідки.

Загальна думка така, що посідання атомової тайни Советами спонукає Обєднані Держави відновити негайно змагання до заведення міжнародньої контролі над атомовою зброєю, а Західні Держави до більшого обєднання своїх сил для спільної оборони.

ЧЕТВЕРТА ТОЧКА ПРЕЗИДЕНТОВОЇ ПРОМОВИ ГОТОВА ПІД РОЗГЛЯД КОНГРЕСУ

Вашингтон. — Президент Труман передасть конгресові до розгляду пляни постачання допомоги для розвитку відсталих країн згідно з його пляном, заповідженим у четвертій точці інавгураційної промови. Предявлення президента буде передане комісії закордонних відносин в палаті репрезентантів і, воно буде розглядатися з метою зарадити недостачі харчів в різних країнах. Передбачують, що президент зажадає понад 85 мільйонів долярів на висилку технічних сил для переведення дослідів над способами розвитку країн.

1,200 ОСІБ НА СОЮЗОВОМУ СВЯТІ В ШИКАГО

Шикаго, 26 вересня. Вчора, в неділю 25-го вересня, тут відбулося в авдиторії Шопена велике Союзове Свято, в якому взяло участь 1,200 осіб, в цьому багато нових імігрантів. Свято було зорганізоване старанням місцевих відділів Українського Народного Союзу з нагоди 55-ліття його існування. Його відкрив голова Ювілейного Комітету, головний радний Т. Шпікула, а проводив ним М. Баран. Святочну промову виголосив головний секретар УНСоюзу, Дмитро Галичин, а привіти зложили головний контрольор УНСоюзу, І. В. Іванчук та організатор Д. Білецький. Від нових імігрантів промовляв інж. Богдан Білинський. Головний контрольор С. Куропась промовляв до принагідної збірки, яка у висліді принесла 500 долярів, що їх розділено по половині на цілі ЗУАДКомітету і УККомітету. В концертовій частині програми взяли участь два чоловічі хори, місцевий під проводом п. Юрченка та хор „Сурма", зорганізований з нових імігрантів. Зі сольовими точками виступили баритон д-р І. Рудовський та сопран п-ні Е. Плешкевич. Тарас Шпікула (молодший) відіграв сольо на скрипці а деклямації виголосили І. Гайдай та панна Милородович. Під час Свята о. І. Мицик повідомив, що при місцевій Українській Православній Церкві зорганізовано новий відділ УНСоюзу, в якому є 45 членів, з походження самих наддніпрянців. Свято причинилося багато до вияснення та поширення ідей Українського Народного Союзу та виказало їх велику актуальність і популярність серед місцевого громадянства.

ВОЄННІ ВІДШКОДОВАННЯ ПРИЧИНОЮ ФІНАНСОВОЇ КРІЗИ В ЕВРОПІ.

Лондон, 26. вересня. — Одною з головних причин теперішньої фінансової крізи в Британії та в інших европейських країнах є воєнні звищення власности та відшкодовання, які за це платить уряд. Сама Британія заплатила власникам знищених під час війни посілостей 1,100,000,000 фунтів стерлінґів. При цій нагоді виявляється, що німецька авіяція знищила під час війни, 3,420,000 будинків в Англії, з того майже половину на просторі Лондону і околиць. Воєнними відшкодованнями для своїх громадян сильно обтяжені теж бюджети Франції, Італії, Бельгії, Голяндії та інших країн.

РЕКОРДОВІ ЖНИВА В ЕВРОПІ

Париж, 26. вересня. — Статистика виказує, що в цьому році Европа мала найліпші жнива від закінчення війни. Статистика охоплює тільки західно-европейські країни, бо східні закриті советською заслоною. Франція в цьому році зібрала около 8 мільйонів тон, що не тільки покриє її власні запотребування, але частину з того можна буде призначити на експорт. Італія зібрала около 7 мільйонів тон, або 12 відсотків більше ніж в минулому році.

СОВЕТИ ПРО АМЕРИКАНСЬКІ „ДЖУНҐЛІ".

Москва, 26. вересня. — „Красний Флот", орган советської фльоти, друкує спостереження советських моряків в американських портів, в яких описується „страшну нужду", „переслідування" та „експлуатацію" в Злучених Державах. В цих описах Америку називається „джунґлями".

В СУБОТУ СТАРАННЯМ ЗУАДК ПРИЇХАЛО 417 УКРАЇНЦІВ

В суботу, 24 вересня, старанням ЗУАДКомітету приїхало до Ню Йорку 417 нових імігрантів-українців, більше ніж тритина цілого транспорту. Власне під знаком українців був причал при 21-шій вулиці та полагоджування іміграційних формальностей. 82 родини новоприбулих відправлено на плянтації до стейту Мисисипі, а 8 родин представник мисисипських фармерів відмовився прийняти з огляду на їх поведінку. Кілька родин самі відмовлялися їхати на місце призначення, сильно комплікуючи завдання Комітету та наражуючи його на зайві кошти.

ВІДДІЛ „САМОПОМОЧІ" В ДЖЕРЗІ СИТІ НА ДОПОМОГУ НОВОПРИБУЛИМ

На ширших сходинах відділу „Самопомочі" в Джерзі Сити, що відбулися 23-го вересня, приявні члени — б. скитальці рішили одноголосно оподаткувати себе жертвою одноденного заробітку на цілі переселенчої акції, йдучи за прикладом відділу цего Т-ва у Филаделфії. „Самопоміч" в Джерзі Сити закликає до такої самої акції відділи в Ню Йорку, Нюарку та в інших місцевостях. Крім цього, відділ „Самопоміч" в Джерзі Сити винайняв уже окрему домівку, яка теж служитиме для допомоги новоприбулим. Свою акцію в цій справі „Самопоміч" в Джерзі Сити веде в порозумінні з місцевим Переселенчим Комітетом, який зі свого боку розгортає в цій справі живу діяльність.

СОВЄТИ ЗНАЮТЬ АТОМОВУ ТАЄМНИЦЮ ВІД 1947 РОКУ

СОВЄТСЬКА ВІДПОВІДЬ НА ПРОГОЛОШЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА ТРУМАНА ПРО АТОМОВУ ЕКСПЛЬОЗІЮ

Минулої п'ятниці президент Труман повідомив американський нарід, що „протягом останніх тижнів в Советському Союзі трапилася атомова експльозія". Президент не сказав, що Совети мають атомову бомбу, тільки що трапилася „атомова експльозія", яка могла бути припадком в советських атомових ляборатріях. Чергового дня після проголошення цеї вістки, яка поділала справді атомовою бомбою на публичну опінію, советське офіціяльне агенство ТАСС повідомило, що Совети знають таємницю визволення атомової енергії вже від 1947-го року, коли то тодішній советський міністер закордонних справ, Вячеслав Молотов, заявив, що атомова бомба перестала бути таємницею. В дипломатичних колах здогадуються, що від того часу могли Совети виробити деяку кількість тої страшної зброї. Секретар оборони Джансон заявив у Вашингтоні, що американський уряд „знає все", що відноситься до атомової експлозії в Советах. Потверджене Советами повідомлення президента Трумана викликало велику тривогу в цілому світі. Ген. де Голь у Франції заявив, що Европа тепер здана виключно на ласку і неласку Советів. В Об'єднаних Націях вважається, що міжнародна контроля атомової енергії тепер є першою світовою проблемою і вона мусить бути полагоджена без дальшої проволоки. В західних колах передбачується, що повідомлення приспішить таку або інакшу розв'язку теперішньої політичної крізи в світі, спричиненої східно-західною ревалізацією. В Америці відізвалися сильні голоси за збільшенням продукції атомової зброї та за співпрацю в тій ділянці з Англією і Канадою. Рівночасно стверджується, що повідомлення сильно піддержить програму президента Трумана щодо збройної допомоги Европі та „четвертий пункт" щодо розвитку відсталих теренів. В конгресі висловлюються думки, що тепер президент Труман повинен зустрітися зі Сталіном і обговорити проблему замирення. Дипломатичні кола в Москві висловлюють думку, що тепер є більша можливість замирення, бо факт, що Совети знають атомову таємницю, зрівнює їх партнерство зі Злученими Державами. В Совєтах загал прийняв повідомлення про атомову експльозію без познак несподіванки. Французька преса пише тепер про советський „Атомград", що має бути над рікою Занга, недалеко від Еривану, столиці Советської Вірменії та в районі турецького кордону недалеко гори Арарат, де американські дослідники недавно шукали за ковчегом Ноя. Деякі американські спеціялісти вважають, що твердження, мовляв, Совети знають атомову таємницю від 1947 року є „блофом". Стверджується, що свій прогрес в атомових дослідах Совети завдячують виключно німецьким спеціялістам та німецьким машинам. У висліді всіх повідомлень більшість державних мужів обстоює необхідність примусової контролі атомової енергії Об'єднаними Націями.

ВИШИНСЬКИЙ ОБВИНУВАЧУЄ ЗАХІД В ПІДГОТОВЦІ ВІЙНИ ТА ПРОПОНУЄ МИР.

Лейк Соксес, 26 вересня. — Советський міністер закордонних справ Андрей Вишинський виголосив минулої п'ятниці в Генеральній Асамблеї промову, вияснюючи советське становище до поодиноких міжнародних справ. Він ані словом не заторкнув повідомлення президента Трумана про атомову експльозію в Совєтах, натомість обвинувачував Злучені Держави та їх союзників в підготові атомової війни. У зв'язку з цим він вніс резолюцію, домагаючись заборони атомової зброї. В другій резолюції Вишинський закликає великодержави до „заключення пакту для скріплення миру".

ЮГОСЛАВІЯ ЗМАГАЄТЬСЯ ЗІ СОВЄТАМИ В РАДІ БЕЗПЕКИ.

Лейк Соксес, 26 вересня. — Югославська делегація в Об'єднаних Націях повідомила інші делегації, що вона видвигне свою кандидатуру на члена Ради Безпеки на дальший дворічний період та на місце, яке мало б припасти одному зі советських сателітів. Совети зі свого боку видвигнуть кандидатуру Чехословаччини або Білорусі.

ЗАКІНЧЕНО БОЛЬШЕВИЦЬКУ СУДОВУ КОМЕДІЮ В БУДАПЕШТІ.

Будапешт, 26 вересня.— Минулої суботи трьома вироками смерти закінчено одинтижневу судову комедію проти бувшого комуністичного міністра Ляшля Райка та вісьмох його співобвинувачених за шпигунство для Америки і „змову" з Тітом проти Москви. Всі обвинувачені „признались" до вини й майже просили для себе найвищої кари. Югославський уряд звернувся окремими нотами до советського і мадярського урядів, протестуючи проти тої судової комедії, яку він вважає „дальшою стадією кампанії і змови проти Югославії".

ЮГОСЛАВІЯ ТВЕРДИТЬ, ЩО КОМІНФОРМ ВЖЕ НЕ ІСНУЄ.

Лондон, 26 вересня. — Югославська радіовисильня передала статтю Моше Піяде, члена югославського Політбюра, в якій стверджується, що створений Москвою новий інтернаціонал під назвою Комінформу вже не існує.

ДЕБАТИ В СПРАВІ ДЕВАЛЬВАЦІЇ В АНГЛІЇ.

Лондон, 26 вересня. — Безпосередньо перед дебатами англійського парламенту в справі проголошеної урядом девальвації фунта стерлінґів, в країні проходить завзята полеміка між урядовою лейбуристською та опозиційною консервативною партією. Дискусія має характер кампанії до виборів, що мають відбутися вже в наступному році.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„МИРОВА АСАМБЛЕЯ" І АТОМОВА БОМБА

Четверта з черги сесія Генеральної Асамблеї Обєднаних Держав зачалася в Ню Йорку під знаком миролюбности і угодовости. Ця мирна атмосфера спонукала ген. Карльоса Ромуля, филипинського представника, якого вибрано предсідником Асамблеї, заявити у своїй вступній промові, що ця сесія ввійде в історію як „Асамблея миру". Як на азійського представника, визначного політика та ветерана другої світової війни, сказано багато й певно не без порозуміння з представниками демократичних потуг. Ці мирові настрої ще збільшила промова Діна Ачесона, секретаря стейту, як речника Злучених Держав. Ачесон підкреслив, що багато людей не вірить, щоб теперішний світовий конфлікт можна полагодити без війни, але Злучені Держави „ніколи так не відчували і не відчувають так сьогодня". Треба витерпіти, казав він далі, а теж вірити, що настане згодом така зміна у людських відносинах, що буде можна будувати світ на солідній підставі. Говорячи про це, Ачесон згадував міжнародні конфлікти, які існують і ждуть на полагоду при допомозі інтервенції Обєднаних Держав, як теж згадав про права людини, що мали б звільнити людство від тиранії. Кількома словами Ачесон пригадав теж існування „малої групи", що постійно загрожує іншим членам „міжнародної сім'ї" й примусила Злучені Держави обєднатись з тими членами Північно Атлантійським Пактом. Не зважаючи на ту загрозу Ачесон закінчив свою промову вірою в „терпеливість на довгу мету" та в силу „простого розуму в міжнародніх справах".

У цілком іншу нуту вдарив представник китайської делегації, д-р Т. Ф. Ціянг. Він порівняв міжнародній комунізм з величезною повінню, яку демократіям вдалося загатити, але тільки в одному місці — в Европі. Він влучно схарактеризував імперіялістичну політику царської Росії й Росії Сталіна, кажучи, що в основі це одне й те саме, попираючи це твердження історичними доказами та фактами. Переконливо доказував він на підставі подій в Китаю, що мирним шляхом неможливо розвязувати з комуністами проблему замирення, бо комуністи не вважають себе зобовязаними до ніяких угод, що їм на перешкоді до опанування цілим світом. Д-р Ціянг звернув увагу на „ілюзію можливости забезпеки половини світу". Якщо Москва вдержиться на своїй половині, то певно завоює згодом і другу половину і це вже здійснюється в Китаю, казав він.

Зараз по виголошенню в Асамблеї Обєднаних Держав отих двох поглядів про справу світового замирення, президент Труман проголосив, що американський уряд має певні відомости про „атомову експльозію" в СССР. З дальшого вияснення військових і знавців треба б вносити, що Совєти вже продукують атомові бомби.

Чому президент Труман вважав потрібним проголосити цю „сензацію" зараз п угодовій промові секретаря стейту Ачесона в „Мировій Асамблеї", годі знати. Можливо, що воно звязане з якоюсь „політичною стратегією". Та для нас важніше те, що демократичні потуги зачинають полагоджувати конфлікт з московською агресією і кремлівським тоталітаризмом в такий спосіб, як полагоджував Чемберлин конфлікт з гітлерівською агресією та націстівським тоталітаризмом. До нас промовляють тому перестороги китайського представника в Асамблеї О.Д куди краще, ніж мирові ілюзії Діна Ачесона. Реалістичний Кремль готов навіть подумати, що це не ілюзії, а тільки страх перед совєтськими атомовими бомбами!

Проблема українських визвольних змагань

В загальній непевності міжнародного положення і серед великого навалу всіляких більше і менше наглячих наших громадських проблем, може розгубитися увага нашого загалу та відвернутися від основної нашої справи, а саме: визвольних змагань українського народу. Вправді, під цим кутом ведуться всі наші „акції" і „кампанії", з цеї точки зору ми теж в більшій чи меншій мірі підходимо і до всіх міжнародних подій, але в цьому виступає необхідність завжди бачити різницю між цілями і засобами. Бо тільки ясно означена мета і засобів в змаганні до неї можуть запевнити і прискорити кінцевий успіх.

Як представляється сьогодні справа українських визвольних змагань? На це питання не легко відповісти в наших обставинах та при майже повній відсутності детальних інформацій з-поза залізної заслони. А там же, в поневоленій Україні, ядро тих змагань. Чи, та до якої міри існує в Україні зорганізований революційний рух? Як мається сьогодні справа Української Повстанчої Армії? Яке внутрішньо-політичне положення визвольних сил в Україні та яка може бути доля поневоленого народу? Які можливости і вигляди боротьби на Рідних Землях? Все це запитання, на які треба відповіди, щоб могти видавати оцінку цілости змагань.

З тих скупих інформацій, що всіляко продістаються з України на Захід, можна б накреслити приблизно такий загальний образ положення:

Визвольні змагання в самій Україні без сумніву продовжуються в різних формах і видах. Безпосередню і посередню участь в тих змаганнях бере величезна більшість населення, в цьому велика частина робить це свідомо та цілеспрямовано. Ідея визвольних змагань незвичайно жива і актуальна серед всього загалу і сьогодні — як брати цілість України — вона далеко більша і актуальніша ніж була перед другою світовою війною. Про визвольний рух годі сказати щонебудь більше, як тільки ствердити факт, що він існує і діє. Його боротьба промінює і на інших. Продовжує свою акцію Українська Повстанча Армія, хоча, виходило б, вже в змінених формах та з дальшими цілями. Драконські експерименти большевицьких окупантів з масовими репресіями, арештами, висилками та переселювання завдають чимало втрат і ударів визвольному рухові, але є виключене, щоб вони його могли знищити. Навпаки, всі жахи большевицької окупації доливають тільки оливи до визвольного огню.

Як йдеться про визвольну мораль українського народу на Рідних Землях, вона без сумніву дуже висока. Тим то й Україна занімає передове місце в цій боротьбі та є прикладом для всіх інших поневолених народів. Интересний факт, що між великою кількістю дезертирів, що сотнями кожного місяця втікають зі совєтської армії в Німеччині в американську і британську зони, є переважаюча кількість власне українців, хоча їх пропорція в совєтських окупаційних частинах там відносно невелика.

Совєтська преса продовжує свою кампанію проти „німецько-українських націоналістів", що, виходило б, є скрізь, включно з комуністичною партією.

В останньому совєтське міністерство збройних сил вважало за відповідне видати аж окрему книжку з осторогою про „американсько-українських шпигів".

На цьому тлі треба ствердити один факт: Москва веде інтензивну „війну нервів" проти визвольних рухів за залізною заслоною взагалі, а в Україні зокрема. В совєтських обставинах навіть найсильніший визвольний рух може сподіватися завершення своїх змагань тільки в сприятливих міжнародних обставинах, іншими словами — всі чекають та бажають собі нової війни. Совєтська пропаганда зі свого боку всіляко піддержує воєнні настрої своїми постійними закликами до „готовости" та твердженнями про „західних підпалювачів" війни. Така нервозність і очікування нової війни з дня на день до краю виснажують нарід і є дуже грізною зброєю проти визвольних рухів. В очікуванні „завтра" війни, поповнюється багато нерозважностей і як така війна не приходить рік, другий і третій, нерви починають відмовляти послуху. Все це є великі проблеми визвольного руху на Рідних Землях, тим більші, що їх в совєтській дійсности дуже важко розв'язувати.

Окремі і великі завдання має український визвольний рух поза межами України. Хоча він є проблемою сам для себе, але його успіх тісно залежить від його якнайтіснішого пов'язання з цілим комплексом міжнародних справ.

Безпосередньо після війни до останніх часів українська політична еміграція в Західній Европі, як незаперечний речник українського визвольного руху, витратила багато часу й енергії на цілком зайву і компромітуючу внутрішньо-політичну боротьбу. Зроблено чимало і для справи визвольного руху, але було б зроблено більше, якщоб уся увага і вся енергія були використані виключно в тій цілі. В останньому, головно зі створенням Української Національної Ради, справа багато поліпшилася, щонайменше потенціяльно. Останній рух з переселенням до заморських країн та розпорошення еміграції по багатьох країнах створюють нові проблеми та насувають нові можливості теж для визвольного руху закордоном.

Як йдеться про американських українців, тут є тепер пекучі актуальні справи, зокрема проблема переселення, що абсорбує всі наші сили та засоби. Цій справі треба й дальше віддавати головну увагу, бо вона термінова і вже не потребує довго. Але було б помилкою переочувати цілість визвольного руху як такого та частинною його можна вважати і переселенчу акцію. Одним з важливих факторів в нашій допомозі українським визвольним змаганням буде цьогорічний Четвертий Конгрес, що має відбутися вже на початку листопада у Вашингтоні. Це справа першої ваги і їй тепер треба віддати належну увагу. Конгрес Американських Українців у Вашингтоні мусить перемінитися у справжню маніфестацію представників мільйонової маси американських громадян українського роду в користь власне українського визвольного руху та визволення України, від якої залежить теж безпека Америки і мир в світі. Проблеми українських визвольних змагань та нашої всебічної допомоги для них будуть одним з головних предметів нарад цього Конгресу.

КРИМІНАЛЬНІ СИНДИКАТИ

Американська преса широко розписалась про поширення злочинів в цілій країні з приводу вбивства Филипа Когена, звісного під іменем Малого Фарвела, який погиб з рук скритовбивців. Його знайдено ще теплим при дорозі у Валі Стрім, на Лонг Айленді під Ню Йорком з чотирма різними кулями в голові. Поліція заметушилася з цієї нагоди, бо його вбивство вказує, що в Ню Йорку дальше діє ватага кримінальників, зорганізована колись Луїсом Бухалтером, з призвіщем Лепке, який остаточно згинув на електричнім стільці перед десяти роками. Коген був прибічником Бухалтера, найшовся на лісті обвинувачених разом з ним; однак якимсь дивом його зачеркнено з лісти головних злочинців, і він дістав тільки десять років тюрми. Відбувши кару впродовж сьоми років (решту йому дарували за „добру поведінку"), він повернувся з федеральної тюрми в Атланта до Ню Йорку і тут став власником газолінової станції. Поліція здогадується, що його замордували його спільники в продажу наркотиків, хоч не брак підозріння, що це пімста генгстерів за те, що він потайки свідчив перед поліцією проти колишнього голови шайки, Бухалтера-Лепке.

Після замордування Когена посадник міста Ню Йорку, Вилієм О'Двайер, при одній нагоді сказав, що місто Ню Йорк, в порівнанні з числом населення, має таки ще найменше злочинів, не зважаючи на те, що нема дня, в якім не булоб новинки про вбивство людини в цьому місті. Ці вбивства переводять одиниці про яких поліція твердить, що вони належать до „заінкорпорованої спілки (синдикату) злочинів".

Злочинство стало великою проблемою країни. Великим містам легше цю проблему розвязувати, бо вони мають установи для студій, як і мають різні спеціальні лябораторії. Та менші міста не всилі дати собі раду навіть з поодинокими спорадичними випадками вбивства, чи іншого роду злочинности. Щоб цьому зарадити коло 10,000 американських міст завязали Американське Мунісипальне Товариство, яке має свій осідок в Шікаго, де перед десяти роками царював відомий провідник тайних злочинців Ал Капоне. Це товариство віднеслося до генерального прокуратора у Вашингтоні, Гаверда Мек Грета, щоб він поміг містам у припиненні діяльности кримінальних синдикатів, бо інакше такі синдикати опанують місцеві політичні машини, а тоді „прощай Америко!"

Американське Мунісипальне Товариство твердить, що багато міст не має сили побороти злочин хочби, тому, що ватаги злочинців оперують поза границями міст і стейтів. Їх організація поведена на загально-краєві розміри. Тому саме представники Мунісипального Товариства домагаються від генерального прокуратора, щоб „місцеві агенції для поборювання злочину діставали від уряду інформації про діяльність кримінальних синдикатів і щоб над провідниками таких синдикатів перевести провірку, як теж над їхніми жертвами чи дарами для місцевих політичних організацій, над їхніми викрутами від плачення податків, або й над способом їх прибуття до Злучених Держав та над іншою їхньою діяльністю".

У місті Шікаго покликано до життя Комісію Злочинів, на якої чолі стоїть колишний урядовець Федерального Бюра Інвестагацій, Вирджіл В. Петерсон. Він заявляє, що шікагівський кримінальний синдикат має свій підручник для ведення справ, а в тому підручнику між ін. сказано, що синдикат може змобілізувати найменше 200,000, голосів і необмежену фінансову підтримку для вибору кандидата, прихильного синдикатові.

(Докінчення на стор. 3-тій)

РІШАЛЬНА СПРАВА

(Про фінанси Української Національної Ради).

Коли порівняти політичний стан нашої еміграції перед утворенням УНРади в липні 1948 року і те, що настало після проголошення першої декларації нашого парляменту на чужині, то ясно бачимо велику історичну вагу Національної Ради як авторитетного представництва України перед світом. Це досягнення нашої національної політики треба високо цінити. Бо відома річ: перебування на еміграції не сприяє обєднанню. Навпаки, Люди на еміграції „до внутрішної незгоди склонні", кажучи словами нашого літописця з часів гетьмана Мазепи, Самійла Величка. Тому то, коли У. Н. Рада успішно пережила перший рік своєї праці, перед нашим свідомим патріотичним громадянством стоїть велике завдання всіх сил доложити на те, щоб огник всенародної надії, запалений Національною Радою не згас, а розгорівся в велике полум'я і засвітив на цілу Україну.

Завдання, що їх має перед собою УНРада, не в силі виконати ніяка окрема політична група. Тільки спільними зусиллями активних відповідальних наших діячів різних напрямів можемо досягнути певних успіхів і здобутків у нашій національній політиці. Тільки консолідований одностійний виступ під прапором УНРади дає авторитетність нашій політиці перед власним народом і закордоном.

Які завдання стоять перед УНРадою в другім році її праці? Насамперед упорядкування наших українських сил на еміграції. Треба усунути нездорові вияви в житті наших громадських організацій, що виявилися в розбиках.

Незгода, ворожнеча і дезорганізація йде на шкоду нам усім. Ворог гнобитель може тільки радіти, бачивши розбиття серед українських допомогових організацій.

Зв'язок з Рідною Землею і допомога визвольній боротьбі на Україні, це те завдання, що стоїть на першім пляні української національної політики. Про шляхи і засоби цього зв'язку і про найдоцільніші методи цієї боротьби не місце писати на сторінках преси.

Для належної інформації нашого громадянства про Україну і світ УНРада має на увазі творити центральний пресовий орган, в якім би могли писати наші визначні діячі різних напрямів. Такий орган міг би дати відповідний матеріял для політичного виховання нашого громадянства в демократичнім дусі і був би репрезентацією української політичної думки перед світом.

Перед 1939 роком була частина Української Землі, де можна було, хоч під цензурою, друкувати українські

(Докінчення на стор. 3-тій)

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

122)

Другу ніч ночували в якомусь брудному колгоспному дворі на марах, разом із колгоспниками.

Ранком підійшов до нас один із колгоспників і, простягаючи мені свою руку, сказав:

— Ось ви загубили якийсь вузлик... Здається, гроші... Я знайшов їх ось тут... Він подивився спочатку на конвоїця, потім на мене. Я поліз до кишені. Вона була порожня. Останні сто рублів були загублені, а цей, невідомий мені, колгоспник повертав їх. Який я був йому вдячний! Я міцно тиснув йому руку, а він мовчки стояв перед нами і радісно посміхався вогкими очима... Я бачив і відчував, що він переживав у цей час. І мені теж було радісно і за себе, і за нього! Може, він теж був релігійною людиною і догадувався, чому я був у сусідстві з озброєним охоронником... Хоч на тодішні ціни тих сторублів були й невеликі гроші, та справа не в них. Суть була в душевних переживаннях цієї людини, що віддала мені їх, і в тій радості, яку ми обидва в цю мить відчули.

Так інколи крупинки золота трапляються в шарі брудного піску, як цей колгоспник серед інших селян, що ночували разом із нами.

На обід третього дня ми добрались до Канська. Це був мій останній етап, що привів мене до визволення. Здаючи мене в табір, конвоєць промовив:

— Ну, от, коли б усі такі були в'язні, як ось ви, тоді була б іnша справа!

Але що він, цей колишній селянський син із Чернігівщини, розумів під „іншою справою", дізнатись мені не повелося, бо на мене відразу ж накинулись два вахтери і стали обшукувати.

13-го числа мене стали „обробляти", а 14-го я був на волі.

Виписуючи мені „путівку в життя", — довідку про відбуття кари, в якій також указувалось і майбутнє моє місце проживання, працівник УРО перегортав товстий „талмуд" і підшукував для мене підходящу область.

Потім мені пояснили що ця товста книга, яку з/к називали талмудом, являє собою покажчик для УРО, куди дівати звільнюваних „контриків". Покажчик був поділений на глави чи пункти, відповідно до пунктів 58-ї статті. Згідно з ними, мені заборонялося жити в столицях, великих містах, промислових центрах, у приморських і прикордонних районах, на своїх батьківщині і в районі, де жив до арешту мене. Всі ці заборони й обмеження висловлювались однією багатозначною формулою: „-40" (мінус 40).

Мене звільняли з ув'язнення, але як звільняли? З плямами і документами „контрика", мене прикріпляли до певної території, щоб режим большевицької деспотії я відчував особливо гостро. Щоб у всякий час можна було мене знов „підібрати" й замкнути в тюрму, чи в табір. Щоб завжди мати мене перед очима і контролювати не тільки мою поведінку, а й мою думку... В таких умовах життя ставало нестерпним, і деякі з визволених просили повернути їх назад до табору... Інші, менш стійкі, ставали... агентами ГПУ, як це сталося з толстовуючим Торисовим, який потім нас видав...

На таборовій вахті мене ще раз, і вже востаннє обшукали, перечитали мою довідку про визволення, відчинили двері на вулицю і випустили.

Колись я був свідком такого випадку. До собачої будки, повної всяких собак, які страшенно гавкали й верещали, підійшов літній громадянин і попросив гицля продати йому одну маленьку біленьку собачку й випустити її. Гицель охоче погодився. Одержавши за неї гроші, якимись довгими обценьками через дірку в даху будки він дістав собачку й пустив її на землю. Вихопившися з обценьок, собачка вискнула й кинулася з усієї сили тікати від страшної будки. Тільки на другому боці базарного майдану собачка оглянулась назад, ще раз вискнула і зникла за рогом. Глядачі казали:

— От, брат, що значить життя й свобода! Від „собачого ГПУ" втікала, можна сказати, не озираючись, а коли оглянулась, то ще дужче вискнула — така страшна здалась їй ця будка!

Від людського ГПУ я теж віддалявся, не оглядаючись. Я йшов повз понурі й брудні бараки, в яких, очевидно, були „вільнонаймані" з колишніх „куркулів", і старався усвідомити нове своє становище. „Невже я звільнений?" — шепотів я сам собі, не вірячи в те, що я справді був уже на волі і йшов до місцевої міліції одержувати пашпорт. Якесь жіноче змарніле обличчя показалося в дверях одного бараку і багатозначно закивало головою, дивлячись на мої брудні клунки за плечима. Мені здалося, що на мене всі дивляться, що мене зупинять, і — знову в „собачу будку"... Але водночас я почував, що попереду всі митарства, приїду до родини, і ще зазнаю іншого життя...

(Дальше буде).

З діяльности Української Вільної Академії Наук на американському континенті

В порозумінні з найвищою громадською установою на терені Канади, централею Комітету Українців Канади (КУК) у Винипеґу Президія Української Вільної Академії Наук (УВАН) в складі: президент проф. д-р Дмитро Дорошенко, заст. президента проф. д-р Леонід Білецький та генеральний секретар проф. д-р Ярослав Рудницький приступили до дальшої праці УВАН на новому місці осідку Президії УВАН у Канаді.

УВАН, заснована в 1945 році, як продовжник праці Всеукраїнської Академії Наук в Києві (що її як відомо большевики зліквідували й перетворили в „Академію Наук УССР" на ділі експозитуру совєтської академії наук в Москві!) розвивалася дотепер головно в Американській Зоні Німеччини, маючи свій осідок в місті Авґсбурзі, в Баварії. З хвилею, коли більшість членів Президії опинилася в Канаді приступлено до праці на новому терені, маючи на це згоду КУК.

Перший виступ УВАН — Наукова Ш е в ч е н ківська Сесія УВАН у Винніпеґу дня 13 березня 1949 получена з виставкою деяких наукових праць УВАН пройшла з повним успіхом. Вона відбилася широким відгомоном не тільки в українській, але теж і в англійсько-канадійській пресі (Винніпеґ Фрі Пресс, Винніпеґ Сітізен, Винніпеґ Трібюн).

Друга наукова сесія УВАН у Канаді була присвячена памяті Івана Франка. Вона відбулася в Трансконі дня 26 червня 1949. На програму склалися доповіді членів Президії УВАН. На цій сесії був приявний м. і. проф. Саскачеванського Університету д-р Дж. В. Симпсон, відомий приятель українців.

Академія приступила теж й до науково-дослідчої праці на канадійському терені. Опрацьовуються такі теми як „канадійські географічні назви українського походження" (наприклад: Україна, Січ, Дніпро, Новий Київ, Галич, тощо), збираються матеріяли до лінґвістичного атлясу Канади, й ін. При цьому йде жива науково-дослідча праця над загально - українськими науковими проблемами.

Досі опубліковано в УВАН коло 50 назв. Останні публікації це три випуски серії „Славістика", що „приносять такі студії: „Завдання слов'янської філології й українська славістика" (праці проф. Ст. Смаль-Стоцького й проф. Рудницького Яр.); друге число „Славістики" — студії проф. В. Чапленка про „Українізми в мові Миколи Гоголя" (з французьким резюме); третій випуск „Славістики" — праця д-ра Ів. Сидорука „Проблема Українсько-білоруської мовної межі" (з двома мапами й резюме в англійській і німецькій мовах). Четверте число серії „Словянські й балтійські Університети на вигнанні" Яр. Рудницького появилося в англійській мові в Виніпеґу.

В Канаді вийшли ще з другу такі праці: проф. Дм. Дорошенко: „Розвиток української науки під прапором Шевченка" та Л. Білецький: „Віруючий Шевченко" з англійським резюме.

УВАН піготовляє на осінь святкування 50-річчя наукової праці президента УВАН проф. Дм. Дорошенка.

У цій справі, як теж у справі видань УВАН, пожертв на біжучих справах звертатися на адресу:

UVAN, Box 3597, Station B, Winnipeg, Man., Canada.

Перед концертом Теодора Терена

Яка приємність коли в густій поволоці осінніх хмар продереться соняшне проміння і, блиснувши на голих полях та заплаканих лісах, освітить на хвилину нашу душу радістю надій і вірою в ліпше прийдешнє. Таким снопком ясного проміння в наших сірих буднях буде концерт славного, нашого співака, барітона Теодора Терена, що в дні 2-го жовтня ц. р. вперше виступатиме перед українською публикою.

Хто такий Теодор Терен? Нам, що мали можливість слухати його спів на концертах і в операх Варшави, Будапешту, Берліну, Амстердаму, Осльо, Парижа, Брісселя, Мінхену та нашого рідного Львова — нам цей співак залишає лише милі, спомини про його блискучий, як файерверк, і бравурний, як виступ Тореадора, голос. Для американського слухача, що буде вперше його чути в дні 2 жовтня, про Теодора Терена скажуть найліпше оці слова музичного критика, що в 1947 р. писав про його виступ у Мінхені таке:

„Великий діяпазон голосу, вмілий перехід від форте до піяно і піяніссімо, яке в нього доходить до неймовірної досконалости, попросту розпливаючись в повітрі разом із звуками струн фортепіяна, пристосована міміка лиця до змісту кожної фрази та скупі, опановані рухи, де він звичайним затисненням рук потрапить викликати найкраще почуття розпачу і благання це свідчить не тільки про талановитого співака, але й доброго драматичного артиста. „Масковий баль" та „Сивільський цирулик" — це вже було справжнім шедевром техніки голосу й слова. Інтелігентний добір програми та вміле протиставлення українських композиторів західньо - европейським, як і ввесь його виступ, наповнює душу гордістю перед чужим слухачем".

Чи можна бажати співакові щось ліпше, як така рецензія?

А ось голос німецького критика про його співацьку фактуру: „Він посідає найкращий голосовий матеріял, що обіймає скалю від пініссіма до фортіссіма", — пише він в 1947 р. про Т. Терена у „Берлінер Музікберіхт".

Інші чужинні і свої критики підносять до його „незвичайної звукової краси барітон", то „ніжний, повний голос, якому не спричинює найменших труднощів ані стилева різноманітність, ані чужі мови", то його вроджену музикальність, яка наказує йому „опрацьовувати кожну деталь, з яких складається одна дрібнорізблена цілість, позбавлена вульгаризмів і дешевих ефектів".

Низка опер, в яких виступав співак, а саме: „Севільський цирульник", „Кармен", „Аїда", „Ріґолетто", „Травіята", „Богема", „Паяци", „Фігарове весілля", Фаворита" і т. д. — свідчать про велику рутину артиста, хоч він і молодий віком.

Знаємо співака Теодора Терена ще з часів його студій в Музичному Інституті ім. Лисенка у Львові в 1936 р., де він був стипендіятом ім. О. Мишуги, потім з часів тресури його голосу у славного співака Адама Дідура, нарешті з конкурсу молодих співаків у Львові в 1938 р., на якому він дістав першу нагоду.

Свій перший виступ в Америці 2 жовтня ц. р. в залі Ірвінґ Гай Скул при 16 вулиці Іст, Теодор Терен починає прологом, на який вибрав незнану нікому і майже ніколи не співану, з уваги на технічні труднощі, „Думу" М. Лисенка, побудовану на народніх українських мельодіях. Дальші точки бере з творів европейських музиків Верді, Шуберта, Шопена, Джордані, Массене і Мусоргського, а закінчує концерт творами українських композиторів та українськими народними піснями.

Бажаємо артистові на американській землі сподіваного і вповні ним заслуженого признання.

Ф. Д.

Довкола музичних справ

В останньому часі до Америки прибуло з Европи чимало визначних представників українського музичного світу: віртуозів - піяністів, віртуозів-скрипаків, солісток - співачок, солістів - співаків, композиторів і т. д. Між ними здибаємо дуже помітні музично-педагогічні сили в особах професорів Музичного Інституту ім. М. Лисенка у Львові, директорів провінційних відділів цього Інституту, тощо.

Знаємо з практики життя, що українські артистичні сили таких ресортів, як поети, письменники, артисти-малярі, артисти сцени, здані в умовах тяжкого іміграційного існування здебільша на ласку примхливої долі. В найліпшому випадку вони мають завдячувати Провідінню, якщо зачепилися за щось, що дає їм можливість бодай збоку віддаватися своєму призванню.

Зовсім інша справа з музиками, особливо з музиками-педагогами. Маси українських дітей і української молоді в Америці вчаться музики. Здавалося б, приїзд до Америки наших европейських музичних спеців мусів був зустрінутися з найщирішими побажаннями українських батьків, які музичне виховання своїх дітей могли б тепер з повним довірям віддати в руки цих досвідчених педагогів. Наразі цього не бачимо і всю вину за це складаємо не на українських батьків в Америці, а на самих наших музиків, що до цього часу не зуміли з'організуватися. Тому було б пожаданим, щоб товариство нових імігрантів „Самопоміч" створило музичну секцію й ухрухомило якнайскорше українську музичну школу в Ню Йорку, знайшовши для неї приміщення. Те саме треба б зробити теж і в інших містах, де живе більше число українців.

Чуємо, що наш піяніст-віртуоз проф. Роман Савицький уже провадить свій курс фортепіянової гри в Филаделфії. Якщо проф. Р. Савицькому вдалося це зробити власними силами в Филаделфії, то тим легше це зробити збірними силами такій установі, як Т-во „Самопоміч" в Ню Йорку. Тим більше, що з випадкової розмови автора цих рядків з проф. Р. Савицьким виявилося, що він дуже охоче відкрив би свою студію фортепіянової гри для заавансованих і для початківців також у Ню Йорку. Чи не було б високою честю для майбутньої української музичної школи в Ню Йорку мати такого піяніста з великим іменем, як проф. Р. Савицький? Того піяніста, що з великими тріюмфами концертував у Празі, Львові, Києві, Одесі, Харкові, Дніпропетровську та по інших великих містах, як теж у Филаделфії; і того майстра, про якого писали свого часу европейські критики, що він „оживлює старі форми новим духом", що грає речі „з віртуозним запалом", „з рідкою бравурою і могутнім тоном", „з полетом у виразі", „з рідкою інтерпретацією", в якій бере співучасть музикальність українського народу" і т. р. Нарешті найліпшу оцінку цього мистця знаходимо уже в американській пресі, де про нього говориться, як про того, що „чарує найвибагливішу публику" виконанням, якому „місце в найліпших академіях музики в Америці".

Чи не було б гріхом з нашого боку таку музичну силу, як проф. Р. Савицький, та інших наших віртуозів і педагогів музики не використати для поглиблення музичної культури української американської молоді?

Недавно пролунала вістка, що Комітет Української Молоді Метрополітальної Округи Ню Йорку й Ню Джерзі заініціював щасливу думку створити репрезентативний Український Культурний Центр в Ню Йорку. Чи не можна б включити в цю акцію теж створення нової української культурної станиці на американських землях, а саме музичної школи? Добре було б, щоб Тов. „Самопоміч" теж і це взяло під увагу і порозумілось з цим Комітетом.

Ф. Д.

Кримінальні синдикстати

(Докінчення зі стор. 2-гої)

У листі до ген. прокуратора описує Мунісипальне Товариство діяльність злочинів у такий спосіб:

„Модерний с и н д и кований ракетір це гладкий діяч. Він стоїть у протилежності до небіжчика Ал Капоне не тільки з вигляду, але й в методах діяння. Великий ґенґстер з 1949 р. відзначається високою інтелігенцією і це, в злуці з його мовчаливістю, робить його більш небезпечним для народу і для місцевої влади.

„Великий проводир і його прибічники задержують всі признаки поваги. Вони вбираються як багаті банкирі й дають значні жертви на важливі цілі. Вони виминають прямого порозуміння з під-світом і охороняють свою пошану тим, що вони фіґурують як керівники солідних підприємств".

Як приклад такого ракетірства подав Петерсон Костела з Ню Орлінс, якого посадник Ля Ґвардія вигнав з Ню Йорку. В Ню Орлінс Костело ввійшов у тісні звязки з політичною машиною Гю Лонґа, що виявилось у федеральнім акті обвинувачення за викрут у плаченні податків.

Коли Американське Мунісипальне Товариство витягнуло справу кримінальних синдикатів наверх і порівняло теперішнього ракетіра з Ал Капоне, то тут годиться пригадати, що Ал Капоне, попри своє головство в кримінальнім синдикаті для вбивства людей, був теж головою ракетірського синдикату, який оперував між юнійними робітниками аж у Ню Йорку. Це виявилося на конвенції юнії обслуги домів на чолі якої стояв ракетір А. Скалізе, якого федеральна влада арештувала саме підчас конвенції юнії в Атлантик Сити за стягання вкладок від юнії для Ал Капоне.

Ще згадаємо, що недавно конґресмен Ендру Джейкобс, з Індіяни, закинув конґресменові Джанові Лесінському, з Мишиґен, що це він причинився до здушення слідства в справі юнійного ракетірства. Коли Джейкобс переведе доказ правди, як заповідає, тоді може вияснитися і це, чому напр. у Ню Йорку є розгалужене на великі розміри ракетірство в прибережній смузі, а широко описувані розкриття в щоденнику „Сан" про цю справу, не викликують належної урядової акції.

Рішальна справа

(Докінчення зі стор. 2-гої).

книги, і де виходила незалежна українська преса (західні землі). Тепер всі українські території опинилися в „соборній тюрмі народів" — СССР. Хто має продовжити перерваний культурно - політичний процес?

Тільки всенародня авторитетна Установа — УНРада!

Друга сесія УНРади постановила — створити **Державне Видавництво.** Своєю діяльністю Державне Видавництво має охопити все національно-культурне життя наших еміґрантів „від колиски і до могили". Не можемо, не сміємо допустити, щоб діти наших патріотів, розсіяні в широкім світі, забули рідну мову, не навчилися рідної історії, літератури і т. д. Українській дитині треба дати добру українську книжку, нашій молоді треба дати твори української літератури, але також твори чужих письменників у доброму українському перекладі. Не виключаємо також і пригодницької та подібної літератури українською мовою, для розваги наших читачів. Коли не дамо цієї лектури в українській мові ми, то наша молодь читатиме в чужих мовах і забуватиме рідне слово.

Нема страху, що наше молоде покоління на еміґрації не навчиться чужих мов. Воно мусить тих мов навчитися, бо всюди ту чужу мову чує: в школі, на праці, на вулиці. Є небезпека, що наша молодь на чужині **не навчиться рідної мови.** Це вже сталося з еміґрантами різних народів, і ця небезпека загрожує й нашому молодшому поколінню.

Для політичної освіти нашого громадянства потрібна добра політична література, в демократичному дусі. Для нас не може бути зразком ні „правий" ані „лівий" тоталізм. Тому перед нами стоїть завдання ширити в нашому суспільстві поступові, демократичні ідеї свободи, рівноправности і суспільної справедливости. Найкращий провідник демократичних ідей є добра українська книжка.

УНРада ставить собі завдання змобілізувати всі українські культурні сили (учених журналістів і т. д.) до праці над українськими проблемами (господарство, в і й с ь ковість шкільництво і т. д.). Взагалі УНРада, як всенаціональна установа, мусить силою обставин охопити все наше народне життя на еміґрації за певним пляном, бо тільки така систематична праця може привести до успіху і помогти нашому народові в його бортьбі за волю і державну незалежність.

(Кінець буде).

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ЗА ГАРАНТІЮ ДЛЯ ПРИВАТНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЗАКОРДОНОМ

Сенатська банкова комісія одноголосно прийняла урядовий бил про потребу гарантії для приватних капіталітв, які мають бути інвестовані американцями в чужинних відсталих країнах. Такої гарантії домагається президент Труман для заохоти приватних фінансів вкладати свої фонди закордоном, згідно з четвертою т о ч к о ю інавґураційної промови президента.

ПОЛЯКИ ЗААРЕШТУВАЛИ АМЕРИКАНЦЯ ЗА ХАБАРНИЦТВО.

Варшава, 23. вересня. — Місцева американська амбасада повідомила, що поляки заарештували і держать в тюрмі нюйоркчанина Анатоля Вертона, обвинуваченого в хабарництві. Проти нього мала б відбутися судова розправа.

РОЗШУКИ ЗА ФІЛДОМ.

Варшава, 23. вересня. — У зв'язку з повідомленням про таємниче зникнення американського архітекта, Германа Г. Філда з Клівленду, як він їхав з Варшави до Праги, польське міністерство з а к о р д о н н и х справ повідомило американську амбасаду, що вони поведуть відповідні розшуки і слідство.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Небувала дитяча імпреза.

При катедральній парохії в Филаделфії відбулася недавно дуже цікава і на цьому терені небувала дитяча імпреза. Ще в червні парох катедральної церкви, о. В. Середович, організував при парохії на час літніх ферій дитячий садочок для шкільних і дошкільних дітей. І от на закінчення, коли вже наближався новий шкільний рік і шкільні діти мали відійти з садочка, його управителька п. О. Годованець організувала 27 серпня дитячий попис, який був вислідом кількамісячної праці з дітворою. Це гарний звичай, який показує батькам, чого діти навчилися в садочку і яке значення мають попри інші користі того роду виховні установи. На цьому ж терені дитячий садочок має ще більше значення, бо в ньому брали участь і діти старих імігрантів, які, ніде правди діти, дотепер не мали нагоди побувати в чисто українській виховній установі. Ці діти становили тут приблизно половину загальної кількости. Два місяці побуту цих дітей у садочку має величезне значення, бо ось вони навчилися тут гарних українських пісень, яких ще ніколи не чули, навчилися трохи української мови та й почули дещо цікавого про невідому їм Україну. Знову ж діти нових імігрантів мали нагоду познайомитися зі своїми ровесниками, що тут народилися, та й навчитися трохи англійської мови. А одні й другі навчилися гарних патріотичних віршиків, які вони деклямували на пописі, українських танців, та почули чимало гарних українських казочок, яких так багато має в запасі управителька садочка. І як приємно було дивитися, як діти виводили на сцені народні танці, повбирані в народні одяги, танок ляльок, танок квітів тощо. А вже бурю оплесків збирали діти, що деклямували гарні, насичені гарячим патріотизмом, віршики визначних українських поетів. Особливо приємно було чути ці патріотичні віршики з уст тутешніх дітей, які ніби заявляли, що вони українського роду й такі самі українські діти, як усі інші, що родилися в рідному краю. Треба признати, що враження від цього виступу дітей було величезне. Сльози радости блистіли в очах батьків, коли вони слухали й дивилися на дітвору, яка може ще не усвідомлено, але палко і щиро виявляла любов до свого народу. Страшенно хотілося б, щоб усі ці діти залишилися такими, як показалися на цьому пописі, все життя, щоб вони ніколи не забували України і в майбутньому працювали для її добра. Це залежить у першу чергу від їх батьків, які не повинні нічого жалувати, щоб дати своїм дітям належне виховання; це й перший їх обовязок, не дивлячись на те, чи вони давні чи нові іміґранти. Варта було б, щоб такий садочок і дальше міг існувати. Дітей дошкільного віку мабуть не бракує, треба тільки доброї волі батьків. Оскільки нам відомо, парох катедральної парохії має постійно приготоване приміщення для садочка, а добрих виховниць серед нової іміграції не бракує. Голос тепер за батьками.

Б. Р.

—о—

ДІТРОЙТ, МИШ.

Відкриття Української Книгарні.

Вже довший час Дітройт не мав української книгарні, хоч живе в ньому біля 30 тисяч українців. Аж ось в неділю 11 вересня б. р. відбулося святочне відкриття і посвячення Української Книгарні (11672 Мекдугал). Організатором книгарні є дотеперішний власник Української Книгарської Гуртівні у Німеччині (Мюнхен) Климишин Степан. Це учитель української мови і літератури, культурно-освітний працівник Тов. Просвіта у Львові, видавець і журналіст.

За його старанням обєдналися на терені Німеччини всі книгарні і видавництва у „Книгоцентр". Обєднання мало завдання допускати до видань тільки високовартісні твори, нормувати ціни книжок, організувати їх масовий збут і нести поміч письменникам і журналістам.

Серед байдужности до рідного друкарського слова в Америці нову українську книгарню в Дітройт вважаемо нашим важним культурним надбанням.

Ю. М. Шустакевич.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаете.

За листами чи адресами від скитальників прохаемо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

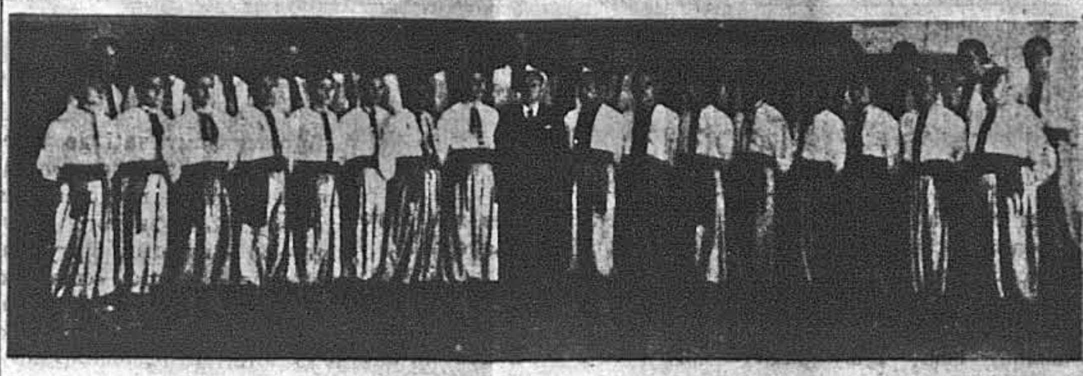
ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

18947 **До Таборових Управ** в Німеччині і Австрії! Просимо оголосити, що Журавинського Ваську з с. Загучева, Ліско пошукує сестра з Америки Паламар Катерина. Голоситись о ЗУАДКомітету у Филаделфії під ч. 18947.

18948 Фіґура Марію і Анну з с. Лютовиськ, Новий Самбір, від Іванців Василя.

18949 Околевич Софію від Станислава Мадекші.

18950 Маланяк Василя з с. Голодівка, Рудки, і Петра Лоєвича, (Луєвич?), від Скиби Василя.

Славний хор „Ватра", який прибуває з Австрії до Злучених Держав стараннями ЗУАДКомітету та завдяки завіренням, що їх зібрав Переселенчий Комітет у Филаделфії серед українців того міста.

18951 Пісуляк Андрія і Параню, Ковальську Анну з села Вірко, Перемишль, від Йосифа Пісуляка.

18952 Сподарик Василя с. Микити і Марії з с. Журавці, Раваруська, від Сподарик Стефана з Любичі Королівської.

18953 Кревних і односельчан з с. Ступниця, Самбір, від Войтович Йосифа.

18954 Савків Дмитра і Анну з с. Годова, Зборів, від Боднар Анни з . Шдвець.

18955 Сієнтів Анну і Дмитра з с. Підярків, ібрка, від Танчин Анни.

18956 Колосівського Миколу з Нового Села, Любачів, від брата Теодора Колосівського.

18957 Рідних і односельчан з Петрова, Городенка ,від Беґін Петра.

18958 Курилишин Микиту, Григорія і Марію з с. Пониковиця, Броди, від Долинюк Ольги, з дому Міщук.

18959 Солтис Антона, Михайла і Анну з с. Воля Синкова, Сянік, від Миколи Солтиса.

18960 Глаткий Марію, зам. Якубовська з Бережан від Бай Стефанії.

18961 Банах Миколу з с. Вербів (Підгайці) від Луцишина Стефана.

18962 Бойко Петра і Івана та Маруню з Бойків Савчин з с. Уличне (Дрогобич) від Бойко Івана с. Дмитра.

18963 Король Івана і Ластовецького Івана з с. Орове (Дрогобич) від Ластовецького Павла.

18964 Худик Михайла, односельчанина з с. Смеричне від Репак Василя.

18965 Юрийчук Васил я с. Никифора з с. Любківці (Снятин) від Жминдак Дмитра.

18966 До Таборових Управ в Німеччині і Австрії: Просимо оголосити, що Табака Петра, Антона, Павла, Івана, Марію і Славку з Тернопільщини пошукує їх сестра з Америки Табака Франя, зам. Дімідюк. Голоситися в ЗУАДКомітеті у Филаделфії під ч. 18966.

18967 Тимкевич К. (мабуть у Филаделфії) від Тимкевича Володимира.

18968 Бабяк Катерину, її дітей Льва, Наталку і Евфемію та Гузар Анну з Бучача від Бартків Миколи.

18969 Бусько Антона і Ксеню з с. Шиловоди (Підгайці) від Кіндзерського Демка.

18970 Коцуба Івана з с. Карів (Рава Руська) від Лунь Петра.

18971 Ґут Анну, зам. Снязанко або Вербяний з с. Мацьковичі (Перемишль), Бойко Анну з с. Бовин і кревних Пелагії Ґут-Бойко з с. Мацькович від Бойко Юрія, сина Пелагії.

18972 Ґрінсберг Ольгу і Штоберг Адольфа з с. Кропивна (Володарський Район) від Штоберг Ерни. Канадійські газети просимо передрукувати.

18973 Лех Андрія з с. Мокротин (Жовква) від Іванець Антрія.

18974 До Таборових Управ в Німеччині і Австрії: Своєї

18976 Лоштен Івана з с. Чабахи (Шерешів б. Пружан) від Іжик Романа і Анни з д. Поніта.

18977 Кураш Петра з с. Березка (Бірча) від Дзодз Стефана.

рідні на скитальщині пошукує Пристай Роман з Америки. Голоситися в ЗУАДКомітеті у Филаделфії під ч. 18974.

18975 Прийдун Маланки і Ксені з с. Головчинці (Заліщики) від Бичковського Володимира, сина Анни Прийдун.

Голоситись на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ЗАГИБІЛЬ КАНАДСЬКОГО ЛІТАКА ПРИПИСУЮТЬ ВИБУХОВІ БОМБИ

Квебек, Канада. — Поліція оприлюднює, що задурена якимсь ліком жінка підложила бомбу на літаку, який вилетів з Квебеку 9 вересня і розбився в повітрі, при чому згинуло тоді 23 осіб. Жінка називається Артур Пітр. Бомбу з динамітом передав їй І. А. Ґуей, щоб у такий спосіб позбутися своєї жінки, яку він підозрівав в любовних зносинах з іншим чоловіком. Після признання пані Пітр, Ґуей не відпирався закиду.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. вересня 1949 року помер у 54. році життя

ПЕТРО ТРУШ,

член Тов. Запорозька Січ, від. 192 У. Н. Союзу в Геркімер, Н. Й.

Покійний походив зі села Косовиць, повіт Городок, Україна. — В. Й. П.!

М. Політило, секр.

Дня 17. вересня 1949 року помер у 48. році життя

ВАСИЛЬ ХОМА,

член Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133 У. Н. Союзу в Ньюарку, Н. Дж.

Покійний родився в Ньюарку. Полишив у смутку жену, маму і сестри.

Похорон відбувся 20. вересня при участи родини, членів відділу і знайомих з дому жалоби до укр. катол. церкви св. Івана Хрестителя. — В. Й. П.!

І. Андрійчин, секр.

Дня 4-го вересня 1949 р. помер в 55 році життя по довшій недузі

МИХАЙЛО ВІГАК,

член 194 відділу У. Н. Союзу в Ню Йорку.

Покійний походив зі села Гниздичів, пов. Зданів, Галичина. Полишив в смутку жінку Ровз та діти Йосифа, Катерину і Марію. — В. Й. П.!

Заряд від. 194 У.Н.С.

Кожний, хто бажає, щоби прислане ним оголошення пошукувань родини і знайомих різних скитальників було помiщене у „Свободі" безплатно, хай вишле таке оголошення впрост до

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

Хто бажає, щоби прислане ним оголошення було поміщене, раз або більше разів, окремо, як платне, то хай разом з оголошенням пришле гроші. Одноразове оголошення, розміру 1 цаль в одній колюмні коштує $1.00.

Адм. „Свободи".

МІСТЕРІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОРАБЛЯ В КОРЕЙСЬКИХ ПОРТАХ.

Сеул, Корея, 26. вересня. — Минулого тижня з південнокорейського порту зник американський вантажний корабель, на покладі якого, крім 36 осіб корейської залоги, було теж двох американських дорадників. Тепер корейське комуністичне радіо повідомило, що корабель заплив до контрольованого комуністами порту в Північній Кореї. В повідомленні не подано, чи корабель схопили комуністи, чи залога сама це зробила.

1,200 СТЕЙТОВИХ СТИПЕНДІЙ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ.

Олбені, Н. Й. — Виховний департамент стейту оприлюднив, що признав 1,200 наукових стипендій для ветераів на продовж чотирьох років. Стипендії виносять по 350 річно. Вони мають послужити на заплату науки в університетах. Стипендистів вибрано на підставі висліду з письменних іспитів.

ПОШУКУВАННЯ

ГРИЦЬКО (Юрко) БУРЯК пошукує когонебудь з рідні з Київщини, з містечка Олександрівка Нисваткова, Чигиринського повіту. Писати на адресу:
HARRY BOORACK,
432 Clay St., San Francisco, Calif.

Пошукую **СТЕПАНА ЛЯШУК**, сина Василя і Евдокії, з села Брідки, повіт Ковель, Волинь, котрий від 1921 до 1923 року переживав в Ню Йорку чи Вашинґтоні. Хто про него знає, або він самий, прошу писати до:
OSTAP HUSAR,
c/o Harry Moreland
Waldorf, Md.

Пошуку **СПОНЗОРА** для свого братанка Володимира Головатого, 36 років, жонатого з 2 діточками, фармера і бляхаря. Зголошення слати на адрес:
ПАВЛО ГОЛОВАТИЙ
Morgan Heights Sanat.
Marquette, Mich.

ХТО ЗНАЄ теперішне місце перебування режисера **БУТОВСЬКОГО**, який недавно приїхав з Австрії до З.Д.А., прошений подати його адресу:
В. ПЮРКО,
5367 Lovett, Detroit 10, Mich.

ТАРЗАН, ч. 2184. Дике домагання.

Справл пізнав свист Джени, як таємний знак, який двічі закликав льва в джунглі.

Він кипів зі злости саме тоді, коли Джена замикала Тікара в клітку.

Потім, вхопивши її за руку, запитався злісно: „Де є той дикий чоловік, що вбив мого спільника?"

Зі слів Справла Джена зрозуміла, що Тарзан мусів утечи... і незамітно посягнула по замок в клітці Тікара.